

4. Гумбольдт В. Про внутрішню та зовнішню організацію вищих наукових закладів у Берліні // Ідея Університету: Антологія / за ред. М.Зубрицької. – Львів: Літопис, 2002. – С. 23-33.

5. Дерріда Ж. Закон достатньої підстави: Університет очима його послідовників // Ідея Університету: Антологія / за ред. М.Зубрицької. – Львів: Літопис, 2002. – С. 237-265.

6. Кант І. Сочинения в шести томах. Т. 6. – М.: Мысль, 1966. – С. 311-347.

7. Ортега-і-Гассет Х. Місія Університету // Ідея Університету: Антологія / за ред. М.Зубрицької. – Львів: Літопис, 2002. – С. 65-107.

8. Пелікан Я. Ідея Університету. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2008. – 355 с.

9. Ясперс К. Ідея Університету // Ідея Університету: Антологія / за ред. М.Зубрицької. – Львів: Літопис, 2002. – С. 109-165.

А.Е. Лебедь

ФИЛОСОФСКИЙ ДИСКУРС ПОСТМОДЕРНА: ИДЕЯ УНИВЕРСИТЕТА В КЛАССИЧЕСКОМ И НЕКЛАССИЧЕСКОМ ИЗМЕРЕНИЯХ

В статье исследуется эволюция идеи Университета в её классической и неклассической (постсовременной) интерпретациях. Обсуждаются перспективы развития Университета в информационном обществе, его основные задачи.

A. Lebed

PHILOSOPHICAL DISCOURSE OF A POSTMODERN: UNIVERSITY'S IDEA IN CLASSICAL AND NONCLASSICAL DIMENSION

The evolutions of University's idea in classical and nonclassical (postmodern) interpretations are analyzed in this article. Prospects of development of University in an information society, its primary goals are discussed.

УДК 1(091):17.024.4:111.61

О.Г. Льовкіна, канд. філос. наук, доц.

ТЕКТОЛОГІЯ О.БОГДАНОВА ЯК ІДЕЙНЕ ДЖЕРЕЛО ПРАКСЕОЛОГІЇ Т. КОТАРБІНСЬКОГО

Національний університет державної податкової служби України

Статтю присвячено дослідженню всезагальної організаційної науки О.О.Богданова. Головну увагу автор приділив аналізу спільних елементів філософських систем О.О.Богданова та Т.Котарбінського щодо конструювання раціональної схеми організації життя людей.

Вступ

Підвищена увага до проблеми ефективної організації діяльності людини актуалізується під час серйозних криз, які випадають на долю людства. Проблема пізнання всезагального зв'язку речей та явищ у природі й людському суспільстві постає надзвичайно гостро за сучасної доби глобалізації, економічної та соціально-політичної кризи, загострення міжнародних відносин, глобальних екологічних потрясінь. Ми маємо всі підстави стверджувати, що на наших очах відбувається потужний деструктивний процес, що охоплює як соціальну, так і природну сфери, адже людська діяльність отримує ресурси саме з природного середовища. Такі періоди в історії свідчать про те, що вироблені за попередній період раціональні форми людської діяльності вже не відповідають сучасним реаліям. Кризи є свідченням необхідності переорієнтації моральних цінностей. Постає проблема створення моделі майбутньої організаційної діяльності людей в різних сферах буття. Відповідно, необхідність вивчення організаційних процесів для ефективної забезпечення людської діяльності надає пропонуваному дослідженню особливої актуальності. Одним із перших розглянув цю проблему російський вчений О.О.Богданов, до добробку якого, на думку автора статті, слід звернутися, щоб зрозуміти специфіку організацій та організаційної діяльності.

У сучасних умовах осмислення спадщини О.О.Богданова лише починається. Повне зібрання творів засновника тектології ще не видано, світ побачили лише поодинокі його твори. Але сьогоднішня ситуація в нашій країні і світі є надзвичайно сприятливою для всебічного дослідження тектології О.О.Богданова та її зв'язків із провідними філософськими концепціями, зокрема, із праксеологією Т.Котарбінського.

Аналіз досліджень і публікацій

Тектологічне вчення О.О.Богданова в СРСР, починаючи з другої половини 20-х років ХХ ст., було піддано нищівній критиці. Причин було декілька. По-перше, його ідеї були розкритиковані самим вождем революції В.І.Ленінін у роботі „Матеріалізм та емпіріокритицизм”. Одного цього було достатньо, щоб офіційні філософи почали несамовито громити богданівську тектологію. По-друге, наукові досягнення О.О.Богданова надто випередили свій час – адже на початку ХХ століття наукова теорія організації, кібернетика та теорія систем ще не з'явилися на науковому обрії. По-третє, ще однією причиною нападок з боку колег став стиль робіт О.О.Богданова, що важко сприймався навіть освіченими фахівцями-філософами, адже праці вченого перенасичені спеціальною науковою термінологією. Крім цього, спеціфіка кризового стану країни вимагала, на думку більшості осіб, що брали участь у прийнятті рішень, не загальнотеоретичних настанов, а суто прикладних порад. Тому ярлик „богданівщина” почав уживатися як найобразливіша оцінка будь-якої складної наукової роботи. Зрозуміло, що це не сприяло ні визнанню тектології, ні створенню О.О.Богдановим власної наукової школи, ні популяризації його ідей.

Проте ще на початку ХХ століття серед співвітчизників О.О.Богданова, що надали схвальні відгуки стосовно загальної організаційної теорії, були такі відомі дослідники як С.С.Раєцький і М.О.Амосов. С.С.Раєцький, аналізуючи основні положення тектології, надає їм позитивної оцінки й наголошує на необхідності застосування тектологічних принципів у пост-революційній Росії. М.О.Амосов із пошаною говорив про загальнотеоретичний підхід О.О.Богданова і цінував намагання вченого планувати розвиток країни на наукових засадах. Він закликав вивчати закони і методи правильної організаційної діяльності, щоб не діяти

навмання, покладаючись лише на інтуїцію. М.О.Амосов стверджував, що богданівська теорія надає цінні виважені й узагальнені рекомендації, які є набагато важливішими від різних псевдонаукових практичних настанов, які стосуються окремих моментів і не спрацьовують в різних контекстах. Отже, як було зазначено, у 20-50 роки минулого століття глибоко досліджувати „Тектологію” О.О.Богданова та популяризувати тектологічні ідеї не було можливості. Але згодом ідеологічна ситуація змінилась. Такі вчені як О.І.Уйюмов, В.П.Боголепов, О.Л.Тахтаджян, Е.Г.Юдін, І.В.Блауберг, М.І.Сетров ще в 60-ті роки ХХ ст. рішуче заявили про беззаперечну наукову цінність тектології, а вже на початку 70-х років повністю реабілітували її в очах наукового співтовариства.

Відомий польський філософ Т.Котарбінський завжди розглядав тектологію як один із варіантів праксеології (загальної науки про ефективну діяльність). І це не дивно – адже О.О.Богданов приділяв значну увагу саме діяльності, одночасно наголошуючи, що у людей немає ніякої іншої діяльності, ніж організаційна. За часи свого президентства у Польській Академії наук Т.Котарбінський включив у збірку своїх праць схвальну рецензію на „Тектологію”, а в 1961 році офіційно закликав зняти заборону з цієї роботи О.О.Богданова. Це, до речі, є свідченням наукової та громадянської порядності польського вченого, оскільки ціла плеяда науковців у всьому світі згодом залучала тектологічні ідеї до власних вчень, не згадуючи тектологію та її автора жодним словом.

Початок ХХІ століття відзначився бумом досліджень наукових ідей О.О.Богданова. Особливо слід відзначити роботи таких вчених як Є.Б.Корицький, М.Ю.Казарінов, А.Л.Андреев, М.А.Маслін, С.В.Костов, В.С.Клебанер, А.Дубнов, В.П.Попов, які не лише досліджували тектологічну спадщину дослідника, а й висловлювали своє негативне ставлення до утисків та неконструктивної критики теорії О.О.Богданова. У сучасній Росії навіть створено міжнародний інститут імені О.О.Богданова, у якому значну увагу приділено дослідженню організаційної діяльності. Отже, на сьогоднішній день наукова спільнота активно вивчає тектологію та запроваджує її ідеї в контексті новітніх філософських тенденцій. Адже, як указує дослідник С.В.Костов, „теоретико-методологічний арсенал тектології є велетенським і з плином часу буде постійно поповнюватись” [7, с. 224].

Постановка завдання

Метою дослідження є розгляд основних положень тектології О.О.Богданова та доведення їх принципової єдності з праксеологічною теорією Т.Котарбінського.

Основна частина

І в тектології О.О.Богданова, і в праксеології Т.Котарбінського відобразилися життєвий досвід, громадянські переконання та щирий патріотизм учених. Спільним їх завданням стало вдосконалення й покращення життя людей. Це завдання вони намагалися виконати, спираючись на традиції європейського раціоналізму. Енциклопедичні знання, блискуча різностороння освіта, поєднання гуманітарних та прикладних методів дослідження допомогли їм створити дійсно фундаментальні теорії. Серед основних проблем, які розроблялись у контексті

праксеології та тектології, були: універсальна методологія пізнання, підвищення ефективності діяльності, актуалізація творчого потенціалу людини.

Можна виділити декілька етапів розвитку наукової думки О.О.Богданова. До першого можна віднести природничо-історичний матеріалізм. Саме тоді було створено такі праці, як „Основні елементи історичного погляду на природу” (1899 р.), „Пізнання з історичної точки зору” (1901 р.). У другий період своєї діяльності О.О.Богданов розробив філософську систему емпіріомонізму. Третій етап був перехідним між ученням емпіріомонізму та створенням тектології (під якою розумілася всезагальна організаційна наука). Четвертий етап творчості вченого прославив його як автора грандіозної теорії, яка стала однією з найфундаментальніших та найзагальніших у науці: О.О.Богданов намагався у тектологію інтегрувати будь-яке наукове знання. У пропонованому дослідженні основну увагу автора було приділено четвертому етапу. Адже тектологія стала логічним продовженням розвитку емпіріомонізму в галузі суспільствознавства.

Патріотизм і соціальні трансформації в Росії на початку ХХ століття надихали вченого на грандіозні проекти покращення життя, основою яких стають ідея єдності досвіду, принцип рівноваги та спроба визначення інших організаційних принципів. Трансформація суспільства, за О.О.Богдановим, має відбуватися насамперед на засадах змін організаційної діяльності, яка оголошується основою. Тому нова наука – тектологія, на його думку, має стати флагоманом у перебудові людського життя. Предметом тектології мають стати загальні принципи та закони, за якими відбуваються процеси організації у всіх сферах органічного й неорганічного світів. Адже вони діють і у сфері економіки (організація людей), і в техніці (організація речей), і в ідеології (організація ідей). Дослідники тектологічного вчення зазначали, що „вважаючи організацію сутністю живої та неживої природи, він (О.О.Богданов) будь-яку діяльність вважав організаційною... У людства немає ніякої іншої діяльності, крім організаційної” [6, с. 131].

У своїй доповіді на першій науковій конференції, присвяченій проблемам наукової організації праці, О.О.Богданов переконливо доводить необхідність створення наукової тектології, оскільки планомірна організація господарства у масштабах величезної країни можлива лише на наукових засадах. Він зазначав, що організаційний досвід багатьох країн ще ніхто не намагався узагальнити. Проте народна творчість увібрала частину організаційного досвіду людства. Головним завданням тектології є дослідження триєдиної організації людей, речей та ідей. Крім того, нова наука покликана дослідити весь величезний організаційний досвід людства та озброїти керівників фундаментальними знаннями.

О.О.Богданов розрізняв науку про організацію та організаційну майстерність. Він наголошував, що така майстерність існувала завжди, але вона швидко була лише індивідуальним надбанням кожного окремого керівника. Із завершенням його організаційної діяльності зникав і його досвід. У спадок передавалася лише мізерна частина. Тому з метою покращення людського життя на засадах підвищен-

ня ефективності діяльності науковому узагальненню має бути підданий організаційний досвід людей.

Насамперед потрібно врахувати те, що будь-яке організаційне ціле є системою активностей, що реалізуються у певному середовищі та постійно контактують із ним. Звідси випливає й розуміння суспільства як частини середовища природи, в якому розгортаються людські активності, що, у свою чергу, постійно взаємодіють із природою. Крім того, якщо до цілого кожна його частина ставиться функціонально, то й кожна галузь господарства, кожне підприємство і навіть діяльність окремого працівника теж функціонально впливають на життєдіяльність суспільства у цілому.

Отже, за О.О.Богдановим, підвищення ефективності будь-якої дії насамперед передбачає певний акт організації, тобто таке поєднання елементів, за якого ціле стає якомога більш міцним та стабільним. Цю ідею О.О.Богданова сприйняв та високо оцінив Т.Котарбінський. Саме цей польський учений в унісон з О.О.Богдановим наголошував, що до тих пір, поки відсутня наукова систематизація знань щодо прийомів ефективних дій, неможливою буде раціональна організація суспільства.

Праксеологія Т.Котарбінського стала логічним продовженням попередніх дослідницьких розробок, оскільки на початку ХХ століття організаційна проблематика стає актуальною в межах різнопланових наукових дискурсів: економічних, етичних, методологічних та ін. Завданнями праксеології стали аналіз техніки та аналітичний опис елементів і форм раціональної діяльності, створення загальнотехнічних рекомендацій та застережень щодо професійної діяльності, розробка „граматики ефективної дії” та продукування загальних стандартів для максимального збільшення ефективності дій. Тобто і праксеологія, й тектологія, за основне своє завдання мали підвищення ефективності діяльності у будь-яких сферах. Саме тому Т.Котарбінський завжди розглядав тектологію як варіант праксеології.

О.О.Богданову належить ідея про можливість підвищення результативності виконання конкретних завдань за умови обов'язкового виявлення їх абстрактної складової. Адже після дослідження абстрактних узагальнених форм дій слід переходити до вирішення вузьких, конкретних завдань. Згідно з О.О.Богдановим, як у різних сферах людської діяльності (на виробництві, у мистецтві, у науковій сфері й ідеології), так і в природі діють одні й ті ж самі принципи організації, взаємодії окремих елементів. Серед різних видів організації – речей (техніка), людей (економіка) та ідей (організація досвіду) – О.О.Богданов у власній організаційній схемі надає перевагу першій складовій. На думку О.О.Богданова, залежно від способу технічного ставлення людини до природи формуються виробничі відносини, а на засадах технічних та виробничих відносин формуються норми, ідеї й ідеологія. Відповідно, техніка визначає спочатку специфіку економіки, а згодом й ідеологію суспільства. Виходячи з цього, вчений робить висновок, що з принципів організації речей можна вивести принципи організації людей. Загальним організаційним положенням підкоряються закони організації та дезорганізації у природі. Від останніх залежать методи організації у

людському суспільстві. Людські методи організаційної діяльності є лише приватними випадками організаційних методів природи. Отже, висновок такий: людська діяльність подібна до стихійної дії природи. Людина часто відтворює те, що відбувається в природі, бере на озброєння її методи, створює комбінації, що нагадують природні форми. Отже, модель організаційного устрою О.О.Богданова „носить універсальний характер і застосовується ним до пізнання безмежного діапазону процесів та явищ, що відбуваються як у природі, так і в суспільстві” [6, с. 133].

О.О.Богданов, створюючи „всезагальну організаційну науку”, прагнув об'єднати організаційні методи всіх інших наук. Таке положення ми можемо знайти і в теорії Т.Котарбінського, який також вважав, що праксеологія має виробити методологію ефективної реалізації діяльності, спираючись на метатеоретичні дослідження. Польський учений був упевнений, що праксеологія стане універсальною методологією адекватного пізнання світу та універсальним інструментом ефективної діяльності у ньому.

Узагальнюючи емпіричний матеріал, накопичений людством, російський учений прагнув досягнути рівня загальнонаукового універсалізму. О.О.Богданов розробив засади теоретичного монізму, намагався систематизувати все людське знання, винайти не філософське, а „універсально-наукове каміння” пізнання. Він був переконаний, що будь-яке наукове питання можна вирішити за допомогою його організаційної теорії. Вчений намагався вивчати велике коло явищ з єдиних позицій. Спеціальні науки не спроможні впоратися з таким завданням через обмеженість своїх методів та зацикленості на власному предметі дослідження. Якщо ж такі спроби й виникають, то спорадично і навмання, що не дає системного знання. Відповідно, загальнонауковою методологією виступає універсальний спосіб розгляду всіх процесів у світі – як процесів організаційних. Учений фіксує факт єдності всіх існуючих зв'язків і вказує на ізоморфізм біологічних, фізичних та соціальних законів. Крім того, він відстоює ідею тотожності законів, що діють у будь-якій системі не залежно від її природи. Звідси бере початок „тектологічна єдність світових процесів” [7, с. 225]. Саме в межах такого підходу О.О.Богданов розвиває ряд ідей щодо системи та її рівноваги, основних організаційних механізмів (формуючого та регулюючого), необхідності застосування математичних методів для аналізу діяльності організації, презентує ідею механізму взаємного регулювання, (що нагадує принцип зворотнього зв'язку у кібернетичі), розробляє й обґрунтовує закон мінімуму та поняття ланцюгового зв'язку.

Метатеоретичний підхід до вирішення проблеми побудови загальної теорії організації й управління життєдіяльністю людини, природи й суспільства у О.О.Богданова та Т.Котарбінського був спричинений їх поліосвіченістю. О.О.Богданов мав медичну освіту, працював у галузях філософії, соціології, економіки, біології, математики, педагогіки, ідеології, політики й літератури. Що ж до специфіки творчого доробку Т.Котарбінського, то варто згадати особливості формування Львівсько-Варшавської школи. Її специфіка полягала в плюралістичності загальної ідеології, яка надавала змогу не обмежуватися ву-

зьким колом концепцій, а використовувати всю палітру інтелектуального спадку людства, як із царини філософської думки, так і з природничої сфери. Такий підхід сприяв появі несподіваних відкриттів і створенню оригінальних філософсько-наукових концепцій. Тому й вимоги, що висувались до філософа, який претендував на членство у Львівсько-варшавській школі, були досить високими: ґрунтовна історико-філософська освіта, знання в межах університетського курсу з будь-якої наукової дисципліни (бажано природничої або математики), вимагалось також знання іноземних мов. Засновник школи, К.Твардовський неодноразово наголошував, що справжній філософ повинен добре знати математику, володіти знаннями з фізики, хімії, біології, анатомії й фізіології для власних фундаментальних та багатогранних досліджень. Представниками Львівсько-варшавської школи були не лише філософи, але й психологи, мистецтвознавці, математики, педагоги, медики. Львівсько-варшавська школа виступала не тільки як філософська організація. Вона стала авангардом польської інтелектуальної співдружності. Отже, метатеоретичний підхід Т.Котарбінського й О.О.Богданова, на формування якого вплинули особливості професіонального зростання вчених, повною мірою реалізувався в межах як праксеології, так і тектології.

Сама постановка питання щодо необхідності створення тектології в Росії та праксеології в Польщі була викликана почуттям безмежного патріотизму як із боку О.О.Богданова, так і з боку Т.Котарбінського. Ідеєю створення масштабного метатеоретичного проекту, мета якого – гармонізація людського життя, дослідники продемонстрували гідність свої громадянської позиції. Т.Котарбінський сконцентрував свою увагу на граматиці дії, підвищенні ефективності діяльності у професійній сфері як на індивідуальному, так і на колективному рівнях. Цим самим він намагався допомогти становленню польського суспільства за допомогою кращої організації раціональної діяльності. Соціальні й політичні трансформації, що відбувались у Польщі надавали надію на піднесення польського способу життя, способу мислення і способу діяльності. Тому й виникає праксеологічний проект, в якому акцент робиться на діяльності людини.

Ідея підвищення ефективності діяльності (але, насамперед, організаційної) стала однією з провідних й у тектології О.О.Богданова. Російський учений, спостерігаючи за буремними подіями кінця XIX – початку XX століть і беручи в них безпосередню участь, мріяв про побудову науково організованого світу, в якому царюють гармонійні соціальні та міжлюдські відносини. За цю ідею він боровся і на теоретичному, й на практичному фронтах. Щодо першого, то його соціальне вчення мало істотні розбіжності з більшовицьким баченням світлого майбутнього та планом його реалізації. Ідеалом розвитку суспільства, як, власне, і природи, є рівновага, що тлумачиться як відсутність суперечностей. Економіка відіграє лише роль області, що є межею технічного та ідеологічного прогресу. Що стосується власності на засоби виробництва, то вона розумілась як зовнішній вираз організаційних функцій власника. Звідси випливає, що соціальна ієрархія визначається

не власністю на засоби виробництва, а володінням організаційним досвідом. Соціальні групи в суспільстві формуються на підставі їх професійної спеціалізації. Класи ж виникають у результаті відокремлення виконавців від організаторів. Тому панівним класом є не клас власників виробництва, а клас організаторів виробництва. Відповідно, революційні перетворення щодо завоювання влади та усусупільнення власності на засоби виробництва не призведуть до знищення класового суспільства. Головним завоюванням пролетаріату має стати осусупільнення організаційного досвіду. Шляхом до такої перебудови суспільства є ідеологічне виховання робітничого класу, створення специфічної пролетарської культури на засадах соціалізації знання, адже наука має слугувати не обраній частині людства, а стати надбанням кожного. Теза про формування нової, пролетарської культури, містить ідею щодо втілення принципу доступності тектологічних висновків для кожної пересічної людини, що, врешті, й об'єднає людство.

Щодо практичної реалізації ідей О.О.Богданова, то найчастіше йдеться про його медичну практику, адже він очолював Інститут переливання крові. Саме там реалізовувалась ідея „фізіологічного колективізму”, де окремі люди утворюють фізіологічну систему, підвищуючи життєздатність всіх разом та кожного окремо. Кожна система-людина отримує відсутній (або здоровий компонент), що призводить до оздоровлення та омолодження організму. Саме так впроваджувалась ідея єднання людства через створення гармонійного людського колективу „кровних братів”. Трагічна смерть дослідника під час випробувань на собі методів переливання крові з ціллю оздоровлення та омолодження організму не означала його наукової загибелі. Ідеї О.О.Богданова плідно проростають і розвиваються в межах, насамперед, праксеологічної теорії знання, що на сьогоднішній день бурхливо розвивається.

Висновки

Протягом усієї творчої кар'єри й О.О.Богданов, і Т.Котарбінський відстоювали ідею про те, що за допомогою науки суспільство зможе поставити під свій контроль створення кращих умов життя. Вони намагалися зконструювати раціональну схему організації життя людей. Вся діяльність, за О.О.Богдановим, зводиться до організаційних процесів, насамперед, організації людських сил, зовнішніх природних сил та досвіду. Подолання суперечностей між соціальними силами перетворилось на одне з головних питань, яке має вирішити людство. Лише єдина організація людей, ідей та речей зможе подолати хаос буття. Тому, на думку О.О.Богданова, тектологія й має стати основою світогляду кожної людини й, одночасно, стилем наукового мислення. З іншого боку, праксеологічні ідеї Т.Котарбінського щодо ефективної організації діяльності не обмежуються питаннями про ефективну організацію. Було поставлено завдання розробити механізми максимально ефективної дії та керівництва колективною працею в різних галузях. Тому можна констатувати той факт, що тектологічні ідеї знайшли свій подальший розвиток у межах праксеологічного знання, причому як у контексті філософії Т.Котарбінського, так і в сучасних га-

лузевих праксеологічних теоріях (економічній, юридичній, педагогічній, спортивній та інших праксеологіях).

Пізнання всезагальних законів має велике значення для науки й практики. За їх допомогою можливе передбачення поведінки системи, визначення певних тенденцій її розвитку та створення упереджувальних заходів щодо можливих кризових ситуацій. Завдання всезагальної праксеологічної теорії – не констатувати й описувати світ, а перетворити його на організоване ціле. Втіленню цього завдання у життя сприяє потужна теоретична база тектології, до якої входять такі ідеї, як принцип неперервності, принцип бірегуляції (принцип зворотнього зв'язку), принцип компліментарності (принцип додаткових співвідношень), ідея ланцюгового зв'язку, принцип кругової причинності, принцип узгодження суперечностей, принцип рівноваги та низка інших. Їх впливовість на науковий прогрес загалом є беззаперечною: адже майже всі вони (та їх похідні) використані в таких галузях наукового знання, як кібернетика, синергетика, менеджмент, конфліктологія, медицина, фізіологія та ін. Але найбільш продуктивно тектологічна спадщина, на думку автора, реалізувалася в праксеології. Саме проблеми розробки методології ефективної діяльності; метатеоретичний підхід до вирішення проблеми організації й управління життєдіяльністю людини, природи і суспільства, методології пізнання; прикладне застосування загальних

висновків щодо організації діяльності тощо набули нового звучання у праксеології Т.Котарбинського та допомогли їй набути всесвітнього визнання.

Список літератури

1. Богданов А. А. Тектология: Всеобщая организационная наука. В 2-х книгах.– Кн.1.– М.: Экономика, 1989.–304с.
2. Воленский Я. Философия Львовско-Варшавской школы. – М.:РОССПЕН. – 2003. – 472с.
3. Идеи А.А.Богданова и современность: [материалы третьей межвуз. науч.-практ. конф. молодых ученых, посвящ. 130-летию со дня рождения А.А.Богданова] / Рос. акад. гос. службы при Президенте Рос. Федерации; под общ. ред. А.И.Турчинова; отв. ред. Б.В.Лытов – М., 2004. – 263 с.
4. Казаринов М.Ю. Тектология А.А.Богданова и формирование современной всеобщей организационной науки как общенаучного эволюционного мировоззрения // Вестн. Междунар. ин-та А.Богданова. – 2003. – N 3. – С. 146-151.
5. Клебанер В.С. Александр Богданов и его наследие // Вопр. философии. – 2003. – N 1. – С. 105-110.
6. Корицкий Э.Б. Организационные идеи Богданова и их резонанс // Российский журнал менеджмента. – 2003. – №2. – С. 127-140.
7. Костов С.В. Тектология как научная парадигма. \ Актуальні проблеми філософських, політологічних, релігієзнавчих досліджень. (До 170 річчя філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка) Матеріали наукової міжнародної конференції „Людина-світ-культура”, 20-21 квітня 2004 р. м.Київ. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. – С.224-226.
8. Котарбинський Т. Трактат о хорошей работе.- М.: Экономика, 1975. – 370с.
9. Попов В.П. Организация. Тектология XXI. – Пятигорск: Издательство технологического университета, 2007. – 293 с.

Е.Г. Лёвкина

ТЕКТОЛОГИЯ О.БОГДАНОВА КАК ИДЕЙНЫЙ ИСТОЧНИК ПРАКСЕОЛОГИИ Т.КОТАРБИНСКОГО

В статье рассматривается идейная общность тектологии А.А.Богданова и праксеологии Т.Котарбинского.

O.Leovkina

THE TEKTOLOGY OF O.BOGDANOV AS A IDEA SOURCE OF THE PRAXEOLOGY OF T.KOTARBINSKY

This article analyses the community of the tektology of A.Bogdanov and of the praxeology of T.Kotarbin'sky.

Ю.А. Мелков, канд. филос. наук

ИННОВАЦИЯ КАК СМЫСЛОВАЯ ОСНОВА ЖИЗНИ ОБЩЕСТВА: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Статья подготовлена при поддержке гранта для осуществления научно-исследовательского российско-украинского проекта «Трансформация смыслов и ценностей как фактор перехода к инновационному обществу» №24 (постановление Президиума НАН Украины № 96 от 08.04.2009 г.).

Благотворительная организация «Центр практической философии»

Статья посвящена философскому рассмотрению понятия инновации и детерминированного ею инновационного общества. Предпринимается попытка построения проекта корректировки цивилизационных ориентиров человечества XXI в. на основании трансформации техногенного общества в творческое.

Вступление

Понятие «инновационного общества» в последние годы стало довольно распространённым обозначением современного этапа развития социальной жизни человечества – обозначением, тесно связанным по смыслу с такими более привычными терминами как «постиндустриальное общество», «общество информации» и др. Вместе с тем, нельзя не обратить внимание на то примечательное обстоятельство, что данное понятие гораздо более часто употребляется в дискурсе политическом и публицистическом, нежели выступает предметом серьёзного фило-

софского или социологического исследования – подобно тому, как, например, термин «нанотехнологии» используется чаще всего именно неспециалистами в области физической науки, в качестве весьма общего и неопределённого лозунга, даже, можно сказать, идеологемы. Описанная ситуация только усиливает потребность в осмыслении и оценке феномена инновационного общества и собственно инновации с позиции философского их рассмотрения.

Анализ публикаций

Рассмотрение философской мыслью проблематики противоречивых взаимоотношений прогресса